

Spolufinancováno
Evropskou unií

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNOST

PŘÍLOHA KOMPETENČNÍHO
RÁMCE ABSOLVENTA
A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Finální verze platná od prosince 2025

Autorský tým: Roman Kroufek, Ladislava Filipová, Dagmar Vašutová, Karel Němejc, Iva Traxmandlová

Jazyková redakce: Mgr. Lenka Zischková

Grafická úprava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem , Pedagogická fakulta

Oponenti: Mgr. et Mgr. Kateřina Marková, Ph.D.

Elektronická verze publikace je dostupná na www.msmt.cz, www.edu.gov.cz

ÚVODNÍ SLOVO

Tento dokument přináší oborově specifické rozpracování obecných profesních kompetencí učitele a učitelky ve vztahu k environmentální výchově a vzdělávání pro udržitelnost (EV/VU). Navazuje na strukturu a jazyk Kompetenčního rámce absolventa/absolventky učitelství a převádí jej do potřeb školní praxe v oblasti udržitelnosti. Slouží jako podklad pro plánování výuky, profesní rozvoj a sebehodnocení učitelů, ale také jako vodítko pro pregraduální přípravu a další vzdělávání pedagogických pracovníků.

V České republice dosud neexistuje akreditovaný studijní program zaměřený specificky na učitelství EV/VU. Tento dokument má proto ambici jednak být jedním z vodítek při možné přípravě takového programu, jednak oporou pro „specialisty“ v oblasti EV/VU a další učitelky a učitele, kteří ve škole nesou zvýšenou odpovědnost za tuto oblast.

Jde především o koordinátorky a koordinátory EVVO ve školách ve smyslu vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a metodického pokynu MŠMT k zajištění EVVO; učitele garantující průřezové téma „Udržitelné prostředí“ v revidovaném RVP a rozvoj klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti, ať už formou integrace do předmětů či prostřednictvím tematických a projektových bloků a také budoucí pedagogy, kteří se chtějí v EV/VU profilovat.

Rámec zdůrazňuje strategické didaktické přístupy, které jsou pro EV/VU klíčové: místně zakotvené učení, venkovní výuku, klimatické vzdělávání

opřené o vědecká data, hodnotovou a etickou reflexi, práci s emocemi a participativní projekty ve škole i komunitě. Důraz klade na propojení přírodních, společenských a ekonomických souvislostí, rozvoj systémového a kritického myšlení a na podporu občanského zapojení žáků v reálném prostředí jejich života.

Dokument přejímá členění obecných kompetencí (oblasti 1–6) a pro každou kompetenci uvádí specifikaci napříč třemi úrovněmi profesního rozvoje (absolvent/ka – začínající – zkušený/á učitel/ka). Tam, kde je to pro obor podstatné, doplňuje ilustrace z výuky, které napomáhají převést formulace kompetencí do každodenní pedagogické praxe a do plánování delších výukových bloků i projektů realizovaných mezipředmětově a venku. Příklady nejsou konkretizovány u kompetencí, u kterých je naplňování obecného kompetenčního rámce dostatečně relevantní i pro oblast EVVO a specifikace není nutná. Text je koncipován jako praktická opora pro školy – od tvorby ŠVP a koncepce celoškolního přístupu k udržitelnosti, přes koordinaci EVVO, až po metodické vedení kolegů při zavádění průřezového tématu Udržitelné prostředí.

Chápeme jej jako výchozí, otevřený rámec: má inspirovat, propojovat a kultivovat praxi, nikoli ji svazovat. Věříme, že podpoří školy v systematickém rozvoji výuky k udržitelnosti – tak, aby žáci a žákyně získávali nejen znalosti, ale také zkušenost smysluplného jednání, naděje a odpovědnosti vůči sobě, druhým i světu, který sdílíme.

“ VIZE ABSOLVENTA A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Profesní kompetence obsažené v tomto Rámci je možné zjednodušeně vyjádřit také formou této vize absolventa a absolventky učitelství:

PŘEJEME SI ABSOLVENTA A ABSOLVENTKU UČITELSTVÍ, KTERÝ NEBO KTERÁ V CO NEJVYŠŠÍ MOŽNÉ MÍŘE:

- rozumí vyučovaným oborům, dále se v nich rozvíjí a zprostředkovává je žákům a žákyním podle jejich vzdělávacích potřeb;
- poznává žáky a žákyně a jejich vzdělávací potřeby a nastavuje s ohledem na ně cíle výuky;
- vede výuku tak, aby umožňovala každému žákovi i žákyni naplňovat jeho či její potenciál bez ohledu na sociální postavení nebo znevýhodnění a maximálně rozvíjet jeho či její klíčové kompetence a gramotnosti;
- podporuje u žáků a žákyň motivaci k učení a reaguje na jejich potřeby;
- vytváří bezpečné prostředí pro učení a vede žáky a žákyně k chování podporujícímu učení, ke spolupráci a vzájemnému respektu;
- vhodně pracuje s digitálním i fyzickým prostředím pro učení;
- hodnotí na základě kritérií a převážně formativně, to zejména znamená, že poskytuje a přijímá zpětnou vazbu a vede k tomu také žáky a žákyně;
- spolupracuje s kolegy a kolegyněmi na výuce a podpoře konkrétních žáků a žákyň a komunikuje s rodiči v zájmu jejich dětí;
- reflektuje svou výuku na základě důkazů o učení žáků a žákyň;
- s oporou o reflexi výuky utváří své sebepojetí v roli učitele či učitelky a řídí svůj další profesní rozvoj;
- odpovědně pracuje s informacemi a s digitálními nástroji, vede žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jedná v souladu s profesní etikou;
- a pečuje o své duševní zdraví a psychohygienu.

KOMPETENČNÍ RÁMEC ABSOLVENTA A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství je tvořen 18 kompetencemi rozdělenými do 6 oblastí.

1. Vyučované obory a jejich zprostředkování žákům a žákyním

- 1.1. Rozumím vyučovaným oborům a dále se v nich rozvíjím.
- 1.2. Didakticky zprostředkuji obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním v souladu s jejich vzdělávacími potřebami.

2. Plánování, vedení a reflexe výuky

- 2.1. Nastavuji cíle výuky a vedu k nastavování vlastních cílů také žáky a žákyně.
- 2.2. Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyň a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyni umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.
- 2.3. Podporuji u žáků a žákyň zvědavost a motivaci k učení.
- 2.4. Efektivně vedu výuku a v jejím průběhu zjišťuji míru porozumění žáků a žákyň a reaguji na jejich potřeby.
- 2.5. Reflektuji výuku a vyhodnocuji dosahování stanovených cílů.

3. Prostředí pro učení

- 3.1. Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.
- 3.2. Vedu žáky a žákyně k chování podporujícímu učení a ke spolupráci.
- 3.3. Zajišťuji vhodné uspořádání fyzického prostoru i digitálního prostředí, kde se učení odehrává.

4. Zpětná vazba a hodnocení

- 4.1. Hodnotím na základě kritérií a vedu k tomu také žáky a žákyně.
- 4.2. Poskytuji a přijímám zpětnou vazbu a vedu k tomu také žáky a žákyně.
- 4.3. Vedu žáky a žákyně k reflexi jejich učení.

5. Profesní spolupráce

- 5.1. Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi ve prospěch žáků a žákyň a společného profesního růstu.
- 5.2. Spolupracuji s rodiči a širší komunitou školy v zájmu žáků a žákyň.

6. Profesní sebepojetí, rozvoj, etika a duševní zdraví

- 6.1. Systematicky pracuji na utváření svého sebepojetí v roli učitele či učitelky a na svém profesním rozvoji.
- 6.2. Odpovědně pracuji s informacemi a s digitálními nástroji, vedu žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jednám v souladu s profesní etikou.
- 6.3. Systematicky pečuji o své duševní zdraví a psychohygienu.

OBLAST 1 VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Kompetence 1.1: Rozumím vyučovaným oborům a dále se v nich rozvívím.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Mám ve vyučovaných oborech znalosti a dovednosti, které mi umožňují efektivně plánovat a realizovat výuku (viz 2. oblast kompetencí).

- Zním cíle a klíčová témata environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO), včetně jejich zakotvení v RVP a průřezovém tématu Udržitelné prostředí a klíčových dokumentech MŽP (Státní program EVVO, Cíle a indikátory EVVO).
- Zním kompetence pro environmentální udržitelnost (GreenComp) a kompetence k občanství a udržitelnosti v RVP.
- Vysvětlím základní principy aktuálních environmentálních problémů v globálním i místním kontextu (např. klimatická změna, ztráta biodiverzity); rozumím komplexním vztahům mezi environmentálními, sociálními a ekonomickými systémy a umím je rámcově vysvětlit v kontextu udržitelnosti.
- Rozumím principům udržitelnosti a znám Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).
- Chápu význam environmentální a klimatické gramotnosti pro život jednotlivce i fungování společnosti.

2. Mám pozitivní vztah k vyučovaným oborům, zajímám se o jejich vývoj a budoucnost.

- Vnímám zdravé životní prostředí jako základní podmínku kvalitního života lidí i ostatních forem života.
- Mám pozitivní vztah k přírodě, jsem si vědom(a) svého dílu odpovědnosti za budoucnost světa, rozvíjím své environmentální hodnoty.
- Zním vybrané aktéry (organizace, iniciativy, odborné platformy), kteří se věnují environmentální výchově, klimatickému vzdělávání a vzdělávání pro udržitelnost v ČR i zahraničí.
- Sleduji aktuální vývoj v oblasti životního prostředí, i klimatické změny, environmentální politiky a vzdělávacích trendů.
- Vlastním příkladem podporuji zájem o udržitelnost – např. prostřednictvím ekologických projektů, občanského angažmá nebo environmentálně šetrného chování.

3. Rozumím tomu, jak ve vyučovaných oborech vzniká (vědecké) poznání, využívám spolehlivé oborové zdroje informací a kriticky zdroje informací hodnotím.	• Využívám vědecké a občanské zdroje dat o stavu životního prostředí (např. ČHMÚ, IPCC, Fakta o klimatu, OSN, MŽP) a kriticky hodnotím jejich relevanci. • Uvědomuji si rozdíl mezi vědeckým poznáním a aktivistickými či mediálními výklady environmentálních jevů a umím s ním ve výuce pracovat. • Uvědomuji si existenci kontroverze v některých oblastech (např. klimatické predikce) a umím s nimi ve vzdělávání pracovat. • Umím využít základní principy vědeckého výzkumu přírody i společnosti v environmentálním kontextu – včetně komunitního a participativního výzkumu.
4. Umím ve vyučovaných oborech využívat moderní technologie.	• Umím využívat moderní nástroje a technologie pro sledování a analýzu environmentálních dat v místním i globální měřítku (např. měřicí přístroje, otevřená data, GIS, mapové portály) a umím tato data interpretovat a kriticky hodnotit. • Kriticky využívám nástroje AI a moderní technologie ve výuce. • Kriticky zvažuji roli technologií v řešení environmentálních problémů a jejich dopady na společnost i přírodu a umožňuji žákům si je uvědomit.
5. Orientuji se ve vztahu vyučovaných oborů a kurikula na různých stupních vzdělávání.	• Rozumím průřezové pozici EV ve vztahu k vzdělávacím oblastem a oborům a roli klíčových kompetencí a průřezových témat v kurikulu – ŠVP. • Orientuji se v praktických možnostech uplatňování environmentální výchovy ve výuce ve vazbě na klíčovou kompetenci k občanství a udržitelnosti a na průřezová témata Udržitelné prostředí a Společnost pro všechny napříč vzdělávacími oblastmi a obory na různých stupních vzdělávání, umím zvolit vhodné formy z hlediska jejich přínosu pro EV.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

6. Reflektuji úroveň vlastních kompetencí ve vyučovaných oborech, jsem si vědom/a limitů těchto oborů i svých vlastních a kontinuálně se ve vyučovaných oborech vzdělávám.

- Reflektuji své znalosti, postoje a dovednosti v oblasti EV/VU a hledám cesty k jejich rozvoji.
- Sleduji nové poznatky z oblasti environmentálního a klimatického vzdělávání a vzdělávání pro udržitelnost, např. formou DVPP, odborných webinářů nebo spoluprací s ekocentry.
- Využívám možnosti spolupráce s experty z praxe, obcí, ekocenter, neziskových organizací a komunit.
- Učím se zařazovat témata EV/VU do výuky napříč předměty a rozvíjet interdisciplinární přesahy.
- Zapojuji se do komunitních, regionálních a celostátních projektů a profesních sítí podporujících environmentální a klimatické vzdělávání.

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

7. Rozumím souvislostem vyučovaných oborů s jinými obory a průřezovým konceptům, které jsou společné více oborům.

- Propojuji environmentální témata s obsahem přírodovědných, společenských, technických i uměleckých oborů (např. klimatická migrace, spravedlivá transformace).
- Vysvětluji žákům komplexní pojmy jako klimatická spravedlnost, cirkulární ekonomika, resilience, nerůst nebo planetární zdraví. Ve své výuce integruji principy environmentální spravedlnosti, globální odpovědnosti a udržitelného rozvoje.
- Identifikuji environmentální témata vhodná pro integraci do vyučovaných předmětů (např. voda, půda, biodiverzita) a zohledňuji specifika místního kontextu.
- Umím vést diskusi o kontroverzních nebo emočně náročných tématech způsobem podporujícím bezpečné a respektující sdílení, kritické myšlení a občanskou angažovanost.
- Uvědomuji si emocionální dopad environmentálních témat na žáky (např. environmentální žal, klimatická úzkost) a znám možnosti podpory.

8. Rozumím terminologii, konceptům a vnitřním souvislostem vyučovaných oborů natolik, že dokážu efektivně plánovat a realizovat výuku také pro nadané a mimořádně nadané žáky s hlubokým zájmem o daný obor.

- Plánuji výuku s možností diferenciací podle zájmu žáků – např. vedení výzkumu, kontakt s odborníky, prezentace na veřejnosti.
- Využívám náročnější digitální nástroje (např. EN-ROADS, klimatické modely, participativní mapování).
- Navazuji spolupráci s místními institucemi, ekocentry, vysokými školami nebo zahraničními partnery v rámci EVVO a udržitelnosti.
- Organizuji školní nebo komunitní aktivity zaměřené na podporu akčních kompetencí a environmentální odpovědnosti žáků (např. dlouhodobé projekty, osvětové kampaně na ochranu přírody).

OBLAST 1

VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Komentář k významu kompetence 1.1 pro učení žáků a žákyň

Kompetence 1.1 tvoří základ odborné identity učitele environmentální a udržitelné výchovy (EV/VU). Vychází z předpokladu, že kvalitní výuka v této oblasti je možná pouze tehdy, má-li učitel/ka nejen znalosti o přírodním a společenském světě, ale také porozumění jejich vzájemným souvislostem, schopnost kritického myšlení a ochotu pracovat s nejistotou, hodnotami a emocemi. Učitel EV/VU je zároveň oborovým pedagogem, průvodcem při hodnotové orientaci žáků a zprostředkovatelem komplexních globálních i lokálních výzev spojených s udržitelností.

V kontextu současné revize kurikulárních dokumentů v ČR (zejména průřezového tématu Udržitelné prostředí a klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti v RVP ZV) je tato kompetence zcela zásadní. Učitelé mají být schopni zprostředkovat žákům nejen obsahovou znalost problémů jako je klimatická změna, ztráta biodiverzity či environmentální spravedlnost, ale také vytvářet prostor pro hlubší porozumění, přemýšlení o vlastní roli a hledání udržitelnějších cest pro budoucnost.

Výzkumy opakovaně ukazují, že míra porozumění, se kterou učitel environmentální témata předkládá, výrazně ovlivňuje kvalitu žákovského učení. Stern, Powell a Hill (2014) prokázali, že programy, které se opírají o dobře připravené učitele, mají výrazně pozitivní dopad na žákovské znalosti i postoje. Obzvláště efektivní je výuka, která tematizuje hodnoty, podporuje systémové myšlení a pracuje s reálnými daty nebo komunitními příklady.

Oborová gramotnost učitele (včetně schopnosti propojit

environmentální poznání se zkušenostmi žáků a s otázkami spravedlnosti, odpovědnosti a budoucnosti) úzce souvisí s rozvojem pozitivních postojů žáků vůči životnímu prostředí. Tuto vazbu potvrzuje Stevenson et al. (2016), kteří ukazují, že žáci vystavení smysluplné a odborně zakotvené výuce o klimatické změně rozvíjejí nejen poznání, ale také schopnost regulovat úzkost a přemýšlet nad vlastními možnostmi jednání.

Zásadní význam má v této souvislosti i osobní vztah učitele k přírodě a k otázkám udržitelnosti. Výzkum Ernst a Monroe (2004) ukazuje, že učitelé, kteří dokáží reflektovat a dále rozvíjet svůj vlastní environmentální vztah, lépe podporují rozvoj postojů žáků. Tento vztah se neprojevuje pouze v obsahu, ale i v implicitních sděleních, která učitel do výuky vnáší – např. ve výběru témat, způsobu komunikace či volbě příkladů.

Kompetence 1.1 tak zahrnuje nejen znalosti o environmentálních tématech (např. klimatická změna, energetika, voda, biodiverzita, cirkulární ekonomika), ale také schopnost systemického uvažování, interdisciplinární orientace a kritické práce s informacemi. Učitel EV/VU potřebuje rozumět tomu, jak environmentální poznání vzniká – tedy jaká data a metody jsou používány, kdo je produkuje, jaké hodnoty jsou s tím spojeny a jaká rizika či nejistoty to přináší (např. vědecké poznání versus občanský aktivismus, predikce klimatických modelů, role emocí ve vztahu ke klimatické budoucnosti).

V rámci evropského rámce kompetencí pro udržitelnost GreenComp (Bianchi et al., 2022) odpovídá kompetence 1.1 zejména oblastem

„systems thinking“, „critical thinking“, „embracing complexity“ a „sustainability values“. Podle tohoto rámce mají být učitelé připraveni nejen analyzovat složité problémy udržitelnosti, ale také jednat a inspirovat ostatní k hledání řešení.

Zásadní je rovněž schopnost lokalizace učení – tedy propojení globálních výzev s místem, kde žáci žijí. Smith a Sobel (2010) uvádějí, že místně zakotvené učení zvyšuje relevanci, angažovanost i pocit smysluplnosti u žáků. V kontextu EV/VU to znamená, že učitel dokáže přivést environmentální témata do konkrétní reality obce, školy, krajiny – např. prostřednictvím komunitních šetření, terénních výzkumů nebo spolupráce s místními aktéry. Takto propojené učení má dle výzkumu (Chawla&Derr, 2012) největší šanci vést k dlouhodobé angažovanosti žáků v otázkách udržitelnosti.

Součástí kompetence je i schopnost reflektovat a dál rozvíjet svou odbornost. Zkušený učitel EV/VU se pravidelně seznamuje s novými výzkumy, spolupracuje s kolegy i odborníky z praxe a zapojuje se do sítí, které podporují profesní růst v oblasti udržitelného rozvoje – například v rámci environmentálních center, vzdělávacích projektů, odborných seminářů nebo nadnárodních sítí (např. GLOBE, Ekoškola).

Zvláštní pozornost si zaslouží také role emocí v environmentálním vzdělávání. Podle Ojala (2012) je důležité, aby učitel uměl pracovat s emocemi žáků – zejména v kontextu klimatické úzkosti a environmentálního žalu. To vyžaduje nejen odbornou připravenost, ale i emoční inteligenci, schopnost vést bezpečný dialog a citlivě podporovat žákovu naději a angažovanost.

OBLAST 1 VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Kompetence 1.2: Didakticky zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním v souladu s jejich vzdělávacími potřebami.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Srozumitelně a fakticky správně zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním na příslušném stupni vzdělávání v souladu s jejich vzdělávacími potřebami, tj. obsah didakticky transformují.

- Vybírám environmentální témata a přizpůsobuji jejich náročnost věkové a vývojové úrovni žáků (např. senzitivita a vztah k přírodě u mladších žáků, klimatická změna u starších).
- Učím environmentální témata v propojení s každodenním životem žáků (místně zakotvené učení).
- Podporuji žáky v rozvíjení jejich postoje k přírodě a společnosti – včetně schopnosti formulovat vlastní názory a hodnotová stanoviska.
- Didakticky transformuji i složitější koncepty (např. uhlíková stopa, skleníkový efekt, cirkulární ekonomika, klimatická spravedlnost, ekosystémové služby do podoby uchopitelné pro žáky).

2. V rámci didaktické transformace efektivně vytvářím příležitosti pro učení a využívám vhodné vyučovací metody a prostředky pro učení, např. učební úlohy, situace, modely a modelové příklady, a informační zdroje, včetně digitálních (viz také kompetence 2.2).

- Podporuji participativní přístup k žákům např. jejich zapojováním do volby a plánování školních a komunitních projektů či témat samostatných prací.
- Vybírám metody s důrazem na principy místně zakotveného učení – např. badatelsky orientovaná výuka v přírodním nebo komunitním prostředí a zařazuji učení venku a v terénu – např. pozorování ekosystémů, terénní šetření, rozhovory s místními aktéry.
- Vedu žáky k aktivnímu zkoumání a zapojování se do problémů reálného světa (např. aktuálně diskutovaných záměrů týkajících se životního prostředí v jejich komunitě), porozumění názorů zainteresovaných stran u diskutovaných projektů i k formulaci vlastní pozitivní vize vývoje jejich komunity
- Vytvářím úlohy a aktivity, které vedou žáky k hlubšímu promýšlení, k uvědomování si souvislostí mezi přírodní, společenskou a ekonomickou dimenzí environmentálních jevů.

3. Zprostředkují žákům a žákyním souvislosti mezi oborovou teorií, reálnými jevy a životní praxí, včetně aktuálního dění (viz také kompetence 2.3).

- Propojují výuku s reálným prostředím žáků – např. životní styl rodiny, místní krajina, škola jako místo spotřeby a dopadu environmentálních problémů.
- Pracují s aktuálními informacemi z médií, občanských kampaní, výzkumů nebo lokálních událostí (např. sucha, kácení alejí, komunitní energetika).
- Vedu žáky k uvažování o osobních i kolektivních možnostech změny – podporují „empowerment“ místo environmentální bezmoci.

4. Vyučované obory zprostředkovávám jako otevřené a stále se vyvíjející, a jako provázané s dalšími obory; ne jako uzavřené a izolované soubory vědění.

- Vysvětlují žákům, že poznání v oblasti EV/UV je proměnlivé, závislé na kontextu a často podléhá veřejné debatě.
- Poskytují příklady vědeckého i občanského přispívání k řešení environmentálních problémů (např. participativní věda, občanská angažovanost, místní projekty).
- Zařazují mezioborové a tematicky integrované učení – např. environmentální dopady stravování, klimatická spravedlnost.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

5. Pracuji s prostředím pro učení žáků, včetně digitálního, tak, aby podporovalo jejich učení ve vyučovaných oborech (viz také 3. oblast kompetencí).

- Vybírám vhodná prostředí pro výuku EV/UV – běžná třída, venkovní prostor, školní zahrada, okolní příroda, obec, ve které se nachází škola, ekocentrum, komunita.
- Vytvářím podmínky pro žákovské projekty s přesahem do reálného světa – např. monitoring školní spotřeby vody, produkce zbytků ve školní jídelně nebo návrh komunitní akce apod.

6. Pracuji s předporozuměními (prekoncepty), včetně chybných porozumění (miskonceptů), která žáci a žákyně mají o klíčových pojmech ve vyučovaných oborech, a s častými chybami a překážkami pro porozumění obsahu.

- Zjišťuji, jak žáci chápou klíčové pojmy jako „udržitelnost“, „klimatická změna“, „příroda“, „životní prostředí“ nebo „odpovědnost“ – a na základě toho přizpůsobuji výuku.
- Reaguji na časté miskoncepce (např. vliv ozónové vrstvy na oteplování, že třídění odpadu řeší klimatickou změnu, či že pouze omezení konzumace masa má v oblasti stravovacích návyků pozitivní vliv na snížení produkce skleníkových plynů) a nabízím přesnější porozumění.

7. Vhodně využívám oborově-didaktické koncepty specifické pro vyučované obory, a to zejména při plánování, realizaci a reflexi výuky a v procesu zpětné vazby a hodnocení (viz 2. a 4. oblast kompetencí).

- Plánuji výuku tak, aby rozvíjela všechny důležité oblasti environmentálního vzdělávání dle Cílů a indikátorů pro EVVO.
- Umím navrhnout a vést projektovou výuku zaměřenou na řešení environmentálních problémů v místě školy.
- Umím navrhnout a vést výuku s využitím badatelských postupů, zážitkového učení, venkovní výuky a místně zakotveného učení.
- Využívám hodnotovou reflexi, diskuzi a příběhy jako nástroje hlubšího učení.

•

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

8. Vedu žáky a žákyně ve vyučovaných oborech ke kritickému uvažování a k tvůrčí činnosti a etickému jednání.

- Vedu žáky k tomu, aby kriticky hodnotili informace týkající se životního prostředí – z hlediska faktické správnosti, ideových a názorových východisek, uplatňování určitých zájmů např. obchodních, politických) i etických implikací.
- Podporuji žáky v plánování a realizaci vlastních akcí ve škole nebo komunitě – např. žákovské kampaně, rozhodovací procesy, zapojení do participativních rozpočtů.
- Vytvářím výukové situace, ve kterých žáci zažívají odpovědnost, respekt k názorům ostatních, solidaritu a naději ve vztahu ke světu.

9. Zprostředkovávám žákům a žákyním průřezová témata a koncepty, které jsou společné více oborům; případně vyučuji také mezioborově, tematicky.

- Vedu žáky k porozumění souvislostem mezi environmentálními, ekonomickými a společenskými otázkami – např. klimatická změna jako důsledek a zároveň příčina nerovností.
- Propojuji se s vyučujícími jiných předmětů a společně vytváříme výukové bloky a dlouhodobé žákovské projekty.

10. Mám ucelenou koncepci výuky na příslušném stupni vzdělávání ve vyučovaných oborech, a to včetně koncepce výuky žáků a žákyně se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně nadaných a mimořádně nadaných.

- Vytvářím dlouhodobou koncepci výuky EV/VU v rámci školy a ročníku – včetně uplatňování celoškolského přístupu (práce s kulturou a prostředím školy) a komunitních projektů a partnerství.
- Navrhuji podpůrné i rozšiřující aktivity tak, aby se do výuky EV/VU mohli zapojit všichni žáci bez ohledu na své předpoklady.
- Navrhuji rozšiřující aktivity tak, aby žáci v rámci EV/VU mohli rozvíjet svá specifická nadání.
- Iniciuji a metodicky vedu formování udržitelného provozu a kultury školy (např. strategie pro odpady, energii, dekarbonizaci, péči o venkovní areál, venkovní a místně zakotvené učení, participaci).
- Implementuji environmentální výchovu ve výuce ve vazbě na klíčovou kompetenci k občanství a udržitelnosti a na průřezová témata napříč vzdělávacími oblastmi a obory a umím v tom metodicky podpořit ostatní učitele.

OBLAST 1

VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Komentář k významu kompetence 1.2 pro učení žáků a žákyň

Didaktická kompetence je jádrem učitelské profese. V kontextu environmentální a vzdělávání k udržitelnosti (EV/VU) má však specifický charakter: učitel nejen zprostředkovává odborné poznání, ale zároveň otevírá prostor pro existenciální otázky, hodnotovou orientaci a rozvoj občanské angažovanosti. Kompetence 1.2 tedy zahrnuje schopnost převádět komplexní a mnohdy kontroverzní témata do srozumitelné, přiměřené a smysluplné podoby výuky, která reflektuje vývojovou úroveň, zkušenosti a potřeby žáků. Ve výuce EV/VU nejde pouze o předávání informací – důraz je kladen na vytváření podmínek pro aktivní poznávání, kritické myšlení, participaci a hodnotovou reflexi (Wals & Corcoran, 2012). Učitel je v tomto ohledu facilitátorem procesu, který umožňuje žákům propojovat vlastní zkušenost se systémovými souvislostmi a orientovat se ve světě plném environmentálních výzev. Žáci si environmentální témata osvojují nejlépe tehdy, pokud je výuka didakticky přizpůsobená jejich vývojové úrovni, je založená na aktivní participaci a propojuje poznání s emocemi a možnostmi jednání (Stevenson et al., 2017; Boeve-de Pauw et al., 2015). Zásadní roli zde hrají metodické přístupy jako badatelství, projektové učení, místně zakotvené učení, venkovní výuka, ale také diskuse o kontroverzních otázkách a hodnotově zaměřená výuka (Sleurs, 2008; UNESCO, 2017).

Specifikem EV/VU je vysoká míra interdisciplinarity. Učitel musí být schopen propojovat témata přírodních věd (např. změny klimatu, biogeochemické cykly látek, ekosystémy) se sociálními, ekonomickými a etickými dimenzemi (např. klimatická spravedlnost, spotřeba, chudoba, scénáře budoucnosti). Tato schopnost propojování má zásadní význam

pro tzv. transformativní vzdělávání, jehož cílem je nejen rozvoj kompetencí, ale i změna postojů, hodnot a chování (Sterling, 2001; Vare & Scott, 2007). Kromě obsahu je důležitý také způsob jeho zprostředkování. Učitel EV/UV by měl vytvářet příležitosti pro zážitkové učení, autentické situace a dialogická setkání, která podporují emoční bezpečí a otevřenou diskuzi, např. o nejistotách budoucnosti, environmentálním žalu nebo mezigenerační odpovědnosti (Ojala, 2012; Hicks, 2014). Kompetence 1.2 také předpokládá schopnost práce s různorodostí žáků – jejich výchozími postoji, zkušenostmi, zájmy i bariérami (např. jazykovými, kulturními, sociálními). Výzkum ukazuje, že právě inkluzivní a participativní výuka EV/VU má pozitivní vliv na zapojení žáků a jejich dlouhodobou motivaci k jednání (Rudsberg & Öhman, 2010).

Zkušený učitel EV/VU se v této kompetenci orientuje také na dlouhodobé plánování výuky, propojování s komunitou, napojení na školní život, kulturu a prostředí školy a vytváření integrovaných vzdělávacích celků. Je schopen kriticky pracovat s digitálními nástroji (např. mapové aplikace, simulační modely, klimatické vizualizace) a široce využívat reálné prostředí (např. školní zahrady, místní příroda, okolí školy a komunita i environmentálně šetrné technologie a postupy uplatňované ve škole a okolí). Zásadní je také pedagogická odvaha a tvořivost – schopnost uchopit složitá témata způsobem, který je citlivý, respektující a zároveň podnětný pro hledání řešení. Učitel tak není pouze předkladatelem poznatků, ale partnerem v dialogu o budoucnosti, který posiluje žáky v jejich schopnosti rozhodovat a jednat v podmínkách nejistoty.

Bibliografie

- Bianchi, G., Pisiotis, U., & C. abrerera Giraldez, C. (2022). *GreenComp: The European sustainability competence framework*. European Commission. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/13286>
- Boeve-de Pauw, J., Gericke, N., Olsson, D., & Berglund, T. (2015). The effectiveness of education for sustainable development. *Sustainability*, 7(11), 15693–15717. <https://doi.org/10.3390/su71115693>
- Hicks, D. (2014). Educating for hope in troubled times: Climate change and the transition to a post-carbon future. *Trentham Books*.
- Chawla, L., & Derr, V. (2012). The development of conservation behaviors in childhood and youth. In S. Clayton (Ed.), *The Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology* (pp. 527–555). Oxford University Press.
- Ernst, J., & Monroe, M. (2004). The effects of environment-based education on students' critical thinking skills and disposition toward critical thinking. *Environmental Education Research*, 10(4), 507–522. <https://doi.org/10.1080/1350462042000291038>
- Ojala, M. (2012). Regulating worry, promoting hope: How do children, adolescents, and young adults cope with climate change? *International Journal of Environmental and Science Education*, 7(4), 537–561.
- Rudsberg, K., & Öhman, J. (2010). Pluralism in practice: Experiences from Swedish evaluation, school development and research. *Environmental Education Research*, 16(1), 95–111. <https://doi.org/10.1080/13504620903504073>
- Sleurs, W. (Ed.). (2008). Competencies for ESD (Education for Sustainable Development) Teachers: A framework to integrate ESD in the curriculum of teacher training institutes. Comenius 2.1 project 118277-CP-1-2004-BE-Comenius-C2.1
- Smith, G. A., & Sobel, D. (2010). *Place-and community-based education in schools*. Routledge.
- Sterling, S. (2001). *Sustainable education: Re-visioning learning and change*. Schumacher Briefing No. 6. Green Books.
- Stern, M. J., Powell, R. B., & Hill, D. (2014). Environmental Education Program Evaluation in the New Millennium: What Do We Measure and What Have We Learned? *Environmental Education Research*, 20, 581–611. <http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2013.838749>
- Stevenson, K. T., Peterson, M. N., & Bondell, H. D. (2016). The influence of personal beliefs, friends, and family in building climate change concern among adolescents. *Environmental Education Research*, 25(5), 832–845. <https://doi.org/10.1080/13504622.2016.1177712>
- UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
- Vare, P., & Scott, W. (2007). Learning for a change: Exploring the relationship between education and sustainable development. *Journal of Education for Sustainable Development*, 1(2), 191–198. <https://doi.org/10.1177/097340820700100209>
- Wals, A. E. J., & Corcoran, P. B. (Eds.). (2012). *Learning for sustainability in times of accelerating change*. Wageningen Academic Publishers.

PŘÍKLADY OBOROVĚ SPECIFICKÉHO NAPLNĚNÍ JEDNOTLIVÝCH KOMPETENCÍ VE VÝUCE:

Environmentální výchova a vzdělávání pro udržitelnost

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.1: Nastavuji cíle výuky a vedu k nastavování vlastních cílů také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Jsem přesvědčen/a o potenciálu každého žáka a každé žákyně postupně dosáhnout stanovených cílů.

2. Cíle výuky nastavuji na základě znalostí oboru a způsobů jeho zprostředkování (kompetence 1.1 a 1.2), reflexe předchozí výuky (kompetence 2.5) a vzdělávacích potřeb žáků a žákyně (kompetence 2.2).

3. Cíle nastavuji tak, aby vedly k naplnění očekávaných výstupů a rozvoji klíčových kompetencí a gramotností v souladu s ŠVP/RVP. Zařazuji také cíle průřezových témat.

- Učitel/ka připravuje projekt na téma „Změny v krajině kolem nás“. Na základě předchozí diskuze se třídou zjišťuje, že žáky zajímá problematika sucha. Tomu přizpůsobuje cíle projektu: pochopit vodní cyklus, sledovat místní vodní toky a navrhnout adaptační opatření v obci. Výuka kombinuje přírodovědné poznatky s hodnotovou reflexí a občanskou angažovaností.
- V hodině o spotřebě energie učitel/ka stanoví cíle, které rozvíjejí čtenářskou a pisatelskou gramotnost a digitální kompetence (práce s daty o spotřebě energie v domácnostech), kompetence k občanství a udržitelnosti (uvědomění si odpovědnosti) a zároveň naplňují průřezové téma Udržitelné prostředí. (návrh, jak by mohlo dojít ke snížení spotřeby energie).

4. Vedu žáky a žákyně k porozumění cílům výuky.

5. Plánuji sekvence navazujících vyučovacích hodin směřujících k dlouhodobým cílům.

- Učitel/ka plánuje sérii hodin k tématu „Potraviny a udržitelnost“ – od původu potravin, přes dopady na životní prostředí až po plánování vlastního jídelníčku. Výuka vyvrcholí žákovskou prezentací „klimaticky citlivé stravování“ před školou nebo rodiči.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

6. Formuluji postupné kroky k naplnění cílů (či více možných úrovní naplnění cílů) a podporuji žáky a žákyně podle jejich vzdělávacích potřeb tak, aby dosahovali maximálního pokroku a aby postupně mohl každý žák a žákyně stanovených cílů dosáhnout.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Zapojuji žáky a žákyně do nastavování cílů a vedu je k formulaci vlastních cílů učení.

- Učitel/ka plánuje společně s žáky projekt zaměřený na zlepšení prostředí v obci. kromě participativního výběru tématu a postupu jeho řešení vede žáky i k navrhování, co vše se k tomu budou potřebovat dozvědět a naučit. po uskutečnění reflektují nejen výsledek své práce, ale i to, co se nového naučili, a v čem by se chtěli ještě posunout,

8. Nastavuji náročné a zároveň splnitelné vzdělávací cíle pro každého žáka/žákyni a nabízím cesty k jejich dosažení.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.2: Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyň a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyni umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Poznávám žáky a žákyně, jejich vzdělávací potřeby a aktuální úroveň jejich kompetencí. Vědomě při tom pracuji s vlastními předsudky.

2. Plánuji výuku tak, aby vedla k aktivnímu zapojení žáků a žákyň.

- Učitel/ka vede v projektu Udržitelná spotřeba žáky k prozkoumání obce, kde žijí, z pohledu šetrné spotřeby. Společnými výstupy jsou mapa, v níž žáci vyznačí např. opravny, second handy, bezobalový obchod, místní řemeslníky a zemědělce apod. a zhodnocení, co jejich obci chybí. Mapu sdílí vhodnou formou s komunitou.

3. Využívám různorodé výukové postupy ve fyzickém i digitálním prostředí (výukové metody, organizační formy práce, výukové prostředky, způsoby hodnocení a reflexe výuky), které směřují ke zvoleným cílům a jsou vhodné vzhledem k vyučovanému oboru a potřebám žáků a žákyň (viz také kompetence 1.2).

- Učitel/ka v tématu „Město budoucnosti“ využívá digitální nástroje (např. aplikaci na tvorbu 3D modelů), kombinuje výuku ve třídě s exkurzí do veřejného prostoru, a zapojuje žáky s různými zájmy: např. výtvarníci navrhují vizuály, technicky zaměření žáci propočítávají energetickou efektivitu, žáci se zájmem o přírodu navrhují modrozelenou infrastrukturu apod.

4. Plánuji výuku tak, aby všechny její součásti byly logicky provázané a směřovaly k naplňování vytyčených cílů.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Rozpoznávám speciální vzdělávací potřeby žáků a žákyň, podle potřeby je konzultuji (viz kompetence 5.1 a 5.2) a jednám tak, aby se jim dostalo včasné podpory a hlubší diagnostiky jejich vzdělávacích potřeb.

6. Volím postupy v souladu s doporučeními školských poradenských zařízení a školního poradenského pracoviště pro vzdělávání konkrétních žáků a žákyň (v návaznosti na bod 5). Poskytuji autonomně podporu v 1. stupni podpůrných opatření.¹

7. Využívám předem promyšlené vhodné výukové postupy pro jednotlivé skupiny žáků a žákyň podle jejich vzdělávacích potřeb (v návaznosti na body 1 a 5).

1. ¹: Více viz vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

8. Volím výukové postupy tak, aby každý žák a každá žákyně bez ohledu na sociální postavení, etnicitu či pohlaví/gender nebo znevýhodnění naplňoval/a zvolené cíle v co nejvyšší míře vzhledem ke svým individuálním možnostem, a to včetně žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, nadaných a mimořádně nadaných.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.3: Podporuji u žáků a žákyň zvědavost a motivaci k učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Zjišťuji, co už žáci a žákyně umí a vědí, a nově vyučovaný obsah a kompetence s tím propojuji. Cíleně navazuji na předchozí výuku.

2. Propojuji výuku se zkušeností žáků a žákyň a zprostředkovávám jim smysl vyučovaného obsahu (proč se konkrétní obsah či kompetenci učí).
Viz také kompetence 1.2.

3. Povzbuzuji a inspiruji žáky a žákyně k dalšímu učení tím, že oceňuji jejich silné stránky, jejich snahu a pokrok a zprostředkovávám jim konkrétní příklady výstupů úspěšného učení.

- V tématu odpadu žáci zjišťují, kolik odpadu produkuje jejich třída. Učitel/ka naváže diskusí o spotřebě, klimatických dopadech a možnosti změny návyků. Žáci sami formulují návrhy na školní změnu a některé z návrhů realizují.

4. Motivuji žáky a žákyně tím, že se sám/sama neustále učím, a to také od žáků a žákyň a spolu s nimi.

- Učitel/ka se společně s žáky aktivně zapojuje do organizovaných aktivit souvisejících s udržitelností (např. Uklidme Česko, 10 000 kroků, Do práce na kole atd.).

5. Projevuji zájem o vyučované obory a jejich smysl pro jednotlivce i společnost. Viz také kompetence 1.1.

- Učitel/ka přináší do výuky vlastní zkušenost z dobrovolnického projektu obnovy krajiny. Skrze osobní příběh motivuje žáky k hledání jejich vlastního „místa, kde mohou pomáhat“.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

6. Podporuji u žáků a žákyň postoje (nastavení mysli), které jim pomáhají rozvinout a udržet motivaci (např. mé schopnosti nejsou fixní, ale mohu je rozvinout a rostou s mým úsilím; mohu uspět a už jsem v minulosti mnohokrát uspěl/a; překonávám překážky a to mě posiluje).

7. Podporuji odpovědnost žáků a žákyň za jejich učení tím, že jim vytvářím příležitosti aktivně využívat to, co se naučili, autonomně při výuce objevovat a učit se mezi sebou navzájem, a to ve fyzickém i digitálním prostředí.

- Učitel/ka využívá metodu nature journalingu (přírodního zápisníku) k rozvoji pozorovacích a reflektivních dovedností žáků při učení venku.

- Učitel/ka podpoří žáky při plánování, propagaci a realizaci vlastních aktivit v oblasti udržitelnosti (př. školní swap, výroba, instalace, využívání a údržba školního kompostéru, adopce rostlin).

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

8. Výuku cíleně propojuji se souvislostmi z jiných předmětů.

- Učitel/ka zařazuje projektové vyučování, v němž je dané téma nahlíženo z různých perspektiv, např. žáci zkoumají lokální potraviny z pohledu potravinové bezpečnosti, ochrany klimatu, lokální ekonomiky, dopadů na krajinu, welfare zvířat, zdravé výživy apod.

9. Motivuji efektivně také žáky a žákyně z málo podnětného prostředí a ty dosud málo motivované.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.4: Efektivně vedu výuku a v jejím průběhu zjišťuji míru porozumění žáků a žákyň a reaguji na jejich potřeby.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Formuluji srozumitelná a stručná zadání úkolů či výukových situací a po zadání ověřuji, do jaké míry jim žáci a žákyně porozuměli.

2. Vedu výuku tak, abychom já i žáci a žákyně efektivně nakládali s časem.

- Při výuce o klimatické změně učitel/ka zaznamená, že někteří žáci vyjadřují silné obavy. Reaguje zařazením reflexivní aktivity „kruh naděje“, kde žáci sdílí, co je motivuje a co jim pomáhá neztrácet víru v budoucnost.

3. V průběhu výuky sleduji potřeby žáků a žákyň a vhodně na ně reaguji.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

4. V průběhu výuky uplatňuji postupy, díky nimž jsme já i žáci a žákyně schopni vyhodnocovat, jak se jim aktuálně daří v procesu učení. Učím žáky a žákyně pracovat s nástroji (fyzickými i digitálními), které umožňují sledovat a zaznamenávat jejich pokrok.

- Učitel/ka pravidelně zařazuje reflexi formou „klimatického deníku“, kam si žáci zapisují, co nového se naučili, co je překvapilo a co chtějí zlepšit v osobním životě.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

5. V průběhu výuky upravuji podle možností podmínky pro učení každého žáka/žákyně a poskytuji mu/jí potřebnou podporu.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.5: Reflektuji výuku a vyhodnocuji dosahování stanovených cílů.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím procesu reflexe výuky, jeho fázím a významu pro zlepšování učení žáků a žákyň i pro můj vlastní profesní rozvoj. Výsledky reflexe využívám pro plánování navazující výuky (kompetence 2.1 a 2.2).

2. Průběžně získávám různorodé důkazy o učení žáků a žákyň (projev nebo produkt jeho/její práce, který dokládá posun v učení) a eviduji je.

3. Pravidelně získávám zpětnou vazbu na svou výuku od žáků a žákyň a kolegů a kolegyně (případně spolužáků a spolužaček v průběhu studia učitelství); jsem otevřený/á jejich zpětné vazbě. Dávám zpětnou vazbu kolegům a kolegyním na jejich výuku

- Po skončení komunitního projektu „Zeľeň na školní zahradu“ učitel/ka sbírá od žáků reflexe: co se povedlo, co bylo náročné, jak vnímali spolupráci s místní samosprávou. Reflexe slouží i pro plánování aktivit v dalším školním roce.

a reflektuji ji spolu s nimi.

4. Na základě bodů 2 a 3 analyzuji svou výuku, identifikuji příčiny, proč docházelo či nedocházelo k pokrokům v učení žáků a žákyň, a navrhuji změny pro svůj budoucí postup, které následně aplikuji v praxi.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Vyhodnocuji dopad svého působení na žáky a žákyň ve více rovinách (kompetence, trvalé porozumění, motivace, aspirace, sociální vztahy ad.).

6. Na základě výsledků reflexe si stanovuji svůj rozvojový cíl a využívám je pro sebepoznání a svůj profesní rozvoj (kompetence 6.1).

Úroveň 3:
Zkušený/á učitel/ka

7. Dlouhodobě získávám různorodé důkazy o učení každého žáka a žákyně, systematicky je eviduji a vyhodnocuji pokrok každého žáka a žákyně.

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.1: Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Naplňuji základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry (znám žáky a žákyně jménem, jednám s nimi konzistentně a předvídatelně, sám/sama dodržuji dohodnutá pravidla, uznávám vlastní chyby).

2. Komunikuji s žáky a žákyněmi s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně. Projevuji zájem o každého žáka a žákyni, nabízím mu/jí dialog a spolupráci, respektuji jeho/její sebepojetí, identitu a potřebu autonomie v jednání.

3. Vedu žáky i žákyně k tomu, aby se vzájemně poznávali a budovali mezi sebou pozitivní vztahy.

- Skupiny žáků pracují na návrzích školní zahrady šetrné k přírodě. Každá skupina zpracovává jiný aspekt (voda, druhová rozmanitost, relaxace). Na konci výuky své návrhy prezentují vedení školy.

4. Dávám jasně najevo svůj respekt k lidem různého pohlaví či genderu, barvy pleti, národnosti či etnické příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, socioekonomického statusu či původu a vedu k respektu také žáky a žákyně. Vědomě pracuji s vlastními předsudky a rozvíjím své interkulturní kompetence.

- Učitel/ka zařazuje příklady environmentálních témat z různých kulturních kontextů (např. voda v Sahelu, odpady v Asii, lesy v Amazonii, elektronický odpad v Ghaně, sweatshops v Bangladéši apod.), aby všichni žáci měli šanci najít spojení se svým původem, zkušenostmi nebo identitou.

5. Cíleně reaguji na rizikové chování žáků a žákyně, včetně projevů ohrožujících pozitivní vztahy a důvěru ve třídě, zejména na projevy verbální agrese (včetně výsměchu, ponižování apod., a to ve fyzickém i digitálním prostředí) nebo i fyzické agrese; rozpoznávám projevy šikany i v zárodečné fázi a řeším je ve spolupráci s provázejícím učitelem či učitelkou či dalšími kolegy a kolegyněmi.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

6. Podporuji žáky a žákyně v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili. Vlastní chyby odkrývám žákům a žákyním jako příležitosti k učení.	
7. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby si uvědomovali společné zájmy a hodnoty skupiny a vhodně reagovali na projevy ohrožující pozitivní vztahy ve třídě a respekt k odlišnostem.	
8. Všímám si fyzických znaků či projevů u dítěte či dospívajícího, které mohou naznačovat, že je s ním špatně zacházeno. Pokud se objeví, umím postupovat dle platných předpisů a doporučení, např. podle metodiky KID.²	

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

2. ²:Karta k identifikaci špatného zacházení s dětmi. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (2022).

9. Systematicky vedu žáky a žákyně k samostatnosti a odpovědnosti. Při komunikaci jim dávám prostor pro autonomii; direktivnější způsoby komunikace využívám jen v opodstatněných případech (např. nebezpečí) jako vědomý nástroj.

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.2: Vedu žáky a žákyně k chování podporujícímu učení a ke spolupráci.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Vedu žáky a žákyně ke spolupráci a vzájemné podpoře při učení. S prvky konkurence a soutěživosti při výuce nakládám tak, aby nebyla narušena spolupráce a vzájemná podpora ve třídě.

2. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých a aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe i ostatní. Podporuji žáky a žákyně v rozvoji socioemočních dovedností.

3. Vedu žáky a žákyně k efektivní organizaci práce, k osvojování strategií a návyků, které usnadňují učení.

- Při diskusi o klimatické spravedlnosti (např. uhlíková stopa různých států) učitel/ka vytváří bezpečné a respektující prostředí pro diskusi. Žáci se učí formulovat argumenty, respektovat odlišné názory a postoje a rozlišovat mezi hodnocením a soudem.

4. Předcházím chování žáků a žákyň, které ohrožuje prostředí vhodné pro práci, a cíleně na něj reaguji, když se objeví. Vyjasňuji očekávané chování, oceňuji a upevňuji chování podporující učení. Využívám přitom popisnou zpětnou vazbu a opírám se o komunikovaná očekávání a pravidla.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Stanovuji spolu se žáky a žákyněmi pravidla pro jednání ve třídě (vč. digitálního prostředí), jejichž cílem je vytváření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí (viz kompetence 3.1). Dávám žákům a žákyním prostor pravidla spoluvytvářet. Pracuji se sankcemi za porušení pravidel transparentně a v souladu s pravidly školy. Usiluji, aby co nejvíce odpovídaly přirozeným důsledkům přečinu.

6. Pravidelně se žáky a žákyněmi hovořím o očekávaném chování při výuce a věnuji se praktickému nácviku vhodného chování se žáky (v návaznosti na bod 5), oceňuji a upevňuji chování podporující učení.	
7. Důsledně reaguji na případné chování žáků a žákyně, které závažně narušuje prostředí pro učení nebo vztahy ve třídě i se mnou. Opírám se přitom o spolupráci s kolegy/němi a vedením školy. Využívám výzkumně podložené strategie reagování na náročné chování.	
8. Pokud jsem v roli třídního učitele či učitelky, pracuji se třídou jako s týmem a usiluji o rozvoj kvalitních vztahů ve třídě. Vedu cílené třídnické hodiny/aktivity se zaměřením mj. na body uvedené výše.	

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

9. Systematicky vedu žáky a žákyně k samostatnosti a odpovědnosti. Při komunikaci jim dávám prostor pro autonomii; direktivnější způsoby komunikace využívám jen v opodstatněných případech (např. nebezpečí) jako vědomý nástroj.

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.3: Zajišťuji vhodné uspořádání fyzického prostoru i digitálního prostředí, kde se učení odehrává.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Uvědomuji si vliv prostředí a prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek na učení žáků a žákyň.

- Učitel/ka využívá k výuce EV školní zahradu, přináší přenosné pomůcky (lupy, zápisníky, mobilní zařízení). Vnímá, že neformální prostor venku podporuje aktivní učení, spolupráci i větší zapojení některých žáků.
- Učitel/ka má přehled o opatřeních podporujících šetrnost a udržitelnost ve škole a umí je zařadit do výuky (např. práce s daty o výrobě elektrické energie v solárních panelech na střeše školy).

2. Uvědomuji si dopady nastavení digitálních nástrojů, digitálního prostředí a jeho uživatelské přístupnosti a použitelnosti na učení žáků a žákyň.

- Učitel/ka kriticky odlišuje situace, kdy digitální nástroje mohou zvýšit efektivitu výuky a kdy naopak mohou vytvořit bariéru pro dosažení vzdělávacích cílů (např. použití digitálních prostředků v terénním programu zaměřeném především na navození silného autentického zážitku s přírodou a navázání bezprostředního kontaktu s přírodou).

3. Efektivně využívám různé možnosti přizpůsobení prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek v závislosti na zvolených cílech.

- Učitel/ka zhodnotí přínosy a bariéry různých způsobů úpravy a využití školního pozemku pro výuku EV (např. zpevněné a umělé plochy versus zahrada, uplatnění zelenomodré infrastruktury, vedení části pozemku ve stylu přírodní zahrady).

4. Efektivně využívám dostupné digitální nástroje a prostředí pro podporu učení žáků a žákyň v souladu s pravidly školy a digitálními kompetencemi žáků a žákyň (např. informační systém školy, Learning Management System – LMS, apod.).

- Učitel/ka při projektu o udržitelné spotřebě využívá kolaborativní platformu (např. Padlet, Jamboard), kam žáci vkládají fotografie a data o svých nákupech. Společně pak vizualizují ekologickou stopu třídy.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

5. Volím vhodná venkovní a mimoškolní prostředí pro výuku v závislosti na cílech výuky zejména s ohledem na možnost fyzického pohybu a zážitkového učení pro žáky a žákyň.

- Při tématu „Stromy v našem městě“ vede učitel/ka výuku do parku, kde žáci pozorují druhovou rozmanitost, zjišťují ochlazovací efekt vegetace, kreslí mapy a pořizují fotodokumentaci pro žákovskou výstavu.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

6. Ve spolupráci s kolegy a vedením školy zajišťují, aby prostorové uspořádání třídy, nastavení digitálního prostředí, vybavení a pomůcky poskytovaly žákům optimální podmínky pro učení.

- Zkušený učitel/ka spolu s kolegy navrhuje úpravu části školního pozemku na přírodní učebnu. Spolupracují s vedením, plánují pomůcky, přístupnost a využití napříč předměty. Výuka se častěji přesouvá ven a umožňuje hlubší kontakt s přírodou.

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.1: Hodnotím na základě kritérií a vedu k tomu také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Pro hodnocení práce žáků a žákyň a jejich pokroku v učení využívám popisná kritéria. Tato kritéria jsou jim srozumitelná a korespondují s cíli výuky. Při nastavování kritérií zohledňuji nejen očekávané výstupy, ale i evidenci o dosavadním pokroku žáků.

- Při projektové výuce na téma „Udržitelný životní styl“ stanoví učitel/ka kritéria spolu se žáky: např. „Vysvětlím, jak můj návrh přispívá ke snižování emisí“, „Ověřím informace z více zdrojů“. Kritéria jsou přehledně zobrazena a žáci se k nim během práce opakovaně vrací.

2. Využívám různorodé metody a formy hodnocení v závislosti na oborových i dalších cílech vzdělávání a sleduji jejich dopad na žáky a žákyně. Dávám tak žákům a žákyním příležitost různým způsobem prokázat a ověřit si, co se naučili.

3. Vedu žáky a žákyně k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporuji tím jejich odpovědnost za vlastní učení. Poskytuji jim k tomu nástroje, vč. digitálních.

4. Vedu žáky a žákyně k vzájemnému hodnocení pokroku v učení na základě jim srozumitelných kritérií, a to za předpokladu, že se při tom daří zachovávat bezpečné prostředí (kompetence 3.1).

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Zapojuji žáky a žákyně do tvorby kritérií pro hodnocení jejich učení.

- Při plánování žákovského výzkumu o znečištění okolí školy navrhnou žáci společně s učitelem/učitelkou, co budou hodnotit: kvalitu výzkumné otázky, práci s daty, srozumitelnost výstupu.

6. Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi na formulaci či sladování kritérií pro hodnocení učení žáků a žákyň.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Samostatně vytvářím a využívám vhodná kritéria pro průběžné dlouhodobé hodnocení pokroku žáků a žákyň v učení a v osvojování kompetencí.

- Učitel/ka v rámci celoročního programu Ekoškoly využívá mapu pokroku, kde si žáci zaznamenávají jednotlivé kroky (pozorování, analýza, návrh řešení, realizace). Každý měsíc probíhá sebereflexe a zpětná vazba od učitele.

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.2: Poskytuji a přijímám zpětnou vazbu a vedu k tomu také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím významu zpětné vazby pro učení žáků a žákyně a uvědomuji si význam chyb pro učení.

2. Poskytuji zpětnou vazbu tak, aby byla efektivně využitelná pro další učení žáků a žákyně, tj. aby ukazovala další krok ke zlepšení, byla respektující, konkrétní, včasná a konstruktivní. Preferuji pozitivní zpětnou vazbu, tj. oceňuji to, co se daří, a zároveň nezamlčuji slabší stránky. Vedu k poskytování takové zpětné vazby také žáky a žákyně.

3. Rozlišuji mezi popisným a hodnoticím jazykem, využívám popisný jazyk jako podstatnou součást zpětné vazby a vedu k tomu žáky a žákyně.

4. Vytvářím dostatek příležitostí k tomu, aby mi žáci a žákyně dávali zpětnou vazbu na mou výuku.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

5. Opírám zpětnou vazbu o kritéria (viz kompetence 4.1) tak, aby žáky a žákyně vedla k porozumění tomu, co je v hodnocené činnosti důležité, a jak je možné ji zlepšovat, a tím posilovala jejich vnitřní motivaci k učení.

6. Využívám různé způsoby poskytování zpětné vazby žákům a žákyním na jejich práci, tj. od rychlých a okamžitých forem zpětné vazby (např. ústní ocenění, palec nahoru, úsměv) po podrobnější a časově náročnější zpětnou vazbu (např. písemná zpětná vazba, slovní hodnocení apod.).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Systematicky analyzuji chyby žáků či žákyň i vlastní a využívám je jako příležitosti pro další učení.

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.3: Vedu žáky a žákyně k reflexi jejich učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím významu reflexe učení žáků a žákyň pro efektivitu jejich učení.

2. Vedu žáky a žákyně v průběhu výuky, případně po jejím skončení, k vyhodnocování procesu vlastního učení, tj. k vyhodnocování toho, co jim pomáhá či naopak brání v učení. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby na základě této reflexe lépe řídili vlastní učení.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Vedu žáky a žákyně k vyhodnocování výsledků jejich učení, tj. k vyhodnocování toho, co se naučili, kde se v procesu dlouhodobého učení nacházejí, na čem mohou stavět a jak mohou v učení směrem k vytyčeným cílům nejlépe postupovat dál.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

4. Systematicky využívám různorodé metody a formy vedení žáků a žákyní k reflexi vlastního učení (tj. od rychlých metod a forem v průběhu výuky, po časově náročnější písemné formy, jako jsou např. mapy pokroku, kompetenční schémata apod.).

- V dlouhodobém projektu „Místo, kde žiji“ pracují žáci se „žákovským portfoliem“. Každé téma (voda, energie, příběhy místa) reflektují pomocí zápisů, kreseb, schémat i videozáznamů. Učitel/ka pravidelně vyhodnocuje rozvoj kompetencí společně s žáky.

OBLAST 5 PROFESNÍ SPOLUPRÁCE

Kompetence 5.1: Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi ve prospěch žáků a žákyň a společného profesního růstu.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Zvu kolegy a kolegyně (či spolužáky a spolužačky v průběhu studia učitelství) na pozorování své výuky a chodím pozorovat výuku také k nim. Výuku společně reflektujeme, poskytujeme si zpětnou vazbu a vzájemně se inspirujeme.

- Učitel/ka zve kolegyni na venkovní výuku o biodiverzitě v okolí školy. Po hodině společně reflektují, jak se žáci zapojovali a jak by šlo výuku dále rozvíjet (např. přesah do občanské nebo výtvarné výchovy).

2. Podle možností vyučuji v páru (tandemu) s kolegou či kolegyní (či se spolužákem nebo spolužačkou nebo provázejícím učitelem/ učitelkou v průběhu studia učitelství) nebo s uvádějícím učitelem/ učitelkou. Společně výuku plánujeme, vedeme a vyhodnocujeme.

- Dva učitelé vedou společně projektový den o „klimaticky šetrné škole“. Jeden přebírá odbornou část (fyzika, výpočty spotřeby energie), druhý pracuje s environmentálními hodnotami a kreativními výstupy žáků. Výuka probíhá v tandemu a na její přípravě se podílejí oba pedagogové.

Začínající učitel/ka

5. Jsem aktivním členem/členkou školního týmu a s ohledem na své zkušenosti se zapojuji do rozvoje školy či profesní komunity a získávám tak podněty pro svůj rozvoj. Na úrovni školy či širší profesní komunity se například zapojuji do společných projektů, kolegiálních rozvojových skupin, podílím se na společných úpravách nebo tvorbě ŠVP či didaktických materiálů.

- [illegible]

3. **3:** Na prvním stupni základní školy je vhodné akcentovat také spolupráci s vychovateli a vychovatelkami školních družin.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

6. Podle možností podporuji studenty a studentky učitelství či dalších pedagogických programů a začínající pedagogy a pedagožky i další kolegy a kolegyně, a to zejména tím, že jim dávám příležitost účastnit se mé výuky a společně ji reflektovat, vyučuji s nimi v páru nebo tím, že se účastním jejich výuky a reflektuji ji s nimi.

- Zkušenější učitel/ka nabízí praktikantovi vedení části výuky místně zakotveného projektu. Společně připraví venkovní aktivitu, vedou žáky, reflektují, jak se jim podařilo zapojit různé typy žáků a udržet smysluplnost obsahu.

OBLAST 5 PROFESNÍ SPOLUPRÁCE

Kompetence 5.2: Spolupracuji s rodiči a širší komunitou školy v zájmu žáků a žákyň.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Uvědomuji si důležitost komunikace s rodiči či zákonnými zástupci žáka či žákyně. Jsem schopen/schopna využívat komunikační dovednosti tak, aby komunikace probíhala partnersky a aby co nejefektivněji vedla k cíli spolupracovat v zájmu žáků či žákyň.

2. Zapojuji se (pod vedením provázejícího učitele/ky) do komunikace s rodiči či zákonnými zástupci na podporu rozvoje jejich dětí.

3. Využívám komunikaci s rodiči či zákonnými zástupci (bod 2) k seznámení se s rodinným zázemím žáků a žákyň tak, abych mohl/a tuto znalost využít k efektivnímu vzdělávání žáků a žákyň.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

4. Podílím se na aktivitách, které zapojují širší komunitu školy a externí aktéry do vzdělávání žáků a žákyň (např. společné školní projekty a akce s rodiči a dalšími členy širší komunity školy).

- Učitel/ka při realizaci dlouhodobého komunitního projektu (např. o přírodních památkách v okolí) využívá metodiku připravenou ekocentrem (např. dle programu Škola pro udržitelný život) zapojuje rodiče a další rodinné příslušníky žáků jako průvodce nebo experty z praxe – některý z rodičů pomáhá s mapováním biotopů, jiný s grafickým zpracováním výstupu.

5. Vhodně komunikuji o průběhu vzdělávání, vzdělávacích potřebách a rozvoji žáků a žákyň tak, aby měli rodiče či zákonní zástupci dostatek informací pro efektivní podporu vzdělávání žáka/žákyně z jejich strany. Podporuji rodiče v tom, aby hráli aktivní roli v podpoře vzdělávání svých dětí.

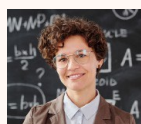
6. V situaci, kdy chybí základní podpora žáka/žákyně ze strany rodičů, usiluji o kompenzaci chybějící podpory žáka/žákyně ze strany školy (např. zajištění pomůcek apod.) a komunikuji o tom s vedením školy.

7. Nastavuji a udržuji pravidla komunikace tak, aby probíhala s respektem k potřebám mým i rodičů a vedla co nejefektivněji k cíli spolupracovat v zájmu žáků a žákyň. V případě potřeby vhodně zapojuji do komunikace také další kolegy/ně či vedení školy.

8. V závislosti na potřebě a na své roli ve škole (zejm. třídní učitel/ka) spolupracuji s rodiči nebo zákonnými zástupci žáků a žákyň v zájmu jejich vedení k samostatnosti a odpovědnosti za jejich chování (viz kompetence 3.2).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

9. Zapojuji experty a expertky z praxe či širší komunitu školy do vzdělávání žáků a žákyň, a to efektivně vzhledem k cílům učení. Vhodně využívám externí příležitosti pro rozvoj žáků a žákyň.

- Učitel/ka návazně na výukový program “Klima jako místní problém” absolvovaný v ekocentru zve zástupce místního úřadu pro životní prostředí, kteří žákům představují aktuální environmentální výzvy města. Žáci následně vytvářejí vlastní návrhy řešení a prezentují je před odborníky.

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.1: Systematicky pracuji na utváření svého sebepojetí v roli učitele či učitelky a na svém profesním rozvoji.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Vědomě pracuji na utváření svého profesního sebepojetí, tj. formuluji či upravuji svou učitelskou vizi, jakým učitelem chci či nechci být a proč. Svou učitelskou vizi opírám o reflektovanou zkušenost, poznání sebe sama a svých silných i slabých stránek v roli učitele/ky, o odborné poznatky a další zdroje. Vysvětlím přínos své učitelské vize pro učení a rozvoj žáků a žákyň.

2. Na základě svých rozvojových potřeb a své učitelské vize si stanovuji rozvojové cíle. Systematicky pracuji na jejich naplňování a využívám k tomu široké škály prostředků (např. vzdělávání, odborná literatura, kolegiální spolupráce, rozvojové komunity, mentoring).

- Student/ka formulující svou učitelskou vizi reflektuje, že chce být průvodcem, který žákům umožní rozvíjet environmentální senzitivitu a porozumění komplexním souvislostem. Vizi opírá o vlastní zkušenosti s programy akcentujícími různé aspekty EVVO (př. environmentální senzitivitu a vztah k místu, ekologické děje a zákonitosti, environmentální problémy a konflikty) a o zkušenost z vedení ekologického kroužku. Na základě odborných poznatků opravuje miskoncepty získané na nižších stupních vzdělávání a transformuje je v příležitosti pro rozvoj a učení žáků a žákyň.

- Student/ka si stanoví cíl posílit své kompetence v oblasti klimatického vzdělávání. Vyhledává kurzy o klimatické změně a metodické programy klimatického vzdělávání pro vzdělavatele, zapojuje se do rozvojové komunity učitelů EVVO a testuje nové přístupy v rámci studentské praxe.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Vyhodnocuji naplňování svého rozvojového cíle. Cíl pravidelně přehodnocuji a nastavuji si cíl nový. Vyhodnocuji účinnost prostředků, které využívám pro svůj profesní růst. Usiluji o maximalizaci pozitivního dopadu na učení žáků a žákyň skrze svůj profesní růst.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

4. Systematicky využívám reflexi (kompetence 2.5) a profesní spolupráci (kompetence 5.1 a 5.2), včetně pravidelné zpětné vazby od žáků/žákyň a kolegů/kolegyň, k vyhodnocování svého vlivu na žáky/žákyně, svých vlastních silných a slabých stránek a svých vzdělávacích potřeb.

- Učitel/ka po roce vedení místně zakotveného projektu zjišťuje, že žáci oceňují smysluplnost výuky, ale někteří se necítí komfortně ve veřejné prezentaci. Na základě zpětné vazby mění formy výstupů a zapojuje nové kolegy pro mezipředmětovou spolupráci.

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.2: Odpovědně pracuji s informacemi a s digitálními nástroji, vedu žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jednám v souladu s profesní etikou.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Respektuji vědecká fakta, tzn. odlišuji informace založené na vědeckém poznání od informací, které tento základ nemají.

- Učitel/ka zařazuje při výuce o klimatické změně práci s infografikami z IPCC, které žáci porovnávají s tvrzeními z internetu. Učí se rozpoznávat vědecké poznání a argumentaci od dezinformací a spekulací.

2. Respektuji duchovní život, náboženství a duchovní tradice.

- Při tématu „vztah člověka k přírodě“ učitel/ka přináší různé pohledy – např. ekologické hodnoty v náboženstvích, přírodní spiritualitu. Umožňuje žákům hledat hlubší osobní spojení s přírodou bez hodnocení konkrétních přesvědčení.

3. Orientuji se na mediální scéně, využívám informace z důvěryhodných zdrojů, jedním odpovědně při využívání médií a sociálních sítí, mj. nešířím neověřené zprávy a dezinformace, odpovědně využívám umělou inteligenci.	• Žáci při práci na environmentálním blogu ověřují fakta, uvádějí zdroje a reflektují algoritmy sociálních sítí. Učitel/ka využívá i AI nástroje (např. chatbota), ale vždy je rámuje metakognitivně: odkud data pocházejí, jak je ověřit?
4. Ctím odbornost a význam znalostí pro utváření názorů a rozvoj kompetencí.	• Při rozhodování o výsadbě stromů na školním pozemku žáci konzultují návrhy s odborníkem z městské zeleně. Učitel/ka zdůrazňuje rozdíl mezi laickým názorem a odborným doporučením, aniž by potlačoval kreativitu žáků.
5. Vyznávám demokratické hodnoty zakotvené v Ústavě ČR a podporuji roli veřejných institucí a občanské společnosti pro jejich naplňování. V rámci svého občanského života, studia či práce se aktivně zapojuji do demokratických procesů (ve škole např. volby do školské rady, spolupráce s žákovskými parlamenty apod.).	
6. Jednám v souladu s profesní etikou učitele a učitelky, tj. v souladu s hodnotami a postoji obsaženými v tomto kompetenčním rámci nebo v jiných platných etických kodexech spojených s učitelskou profesí.	

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

7. Vedu žáky a žákyně k respektu k vědeckým faktům (bod 1) i duchovnímu životu a tradicím (bod 2) a k orientaci na mediální scéně a odpovědné práci s informacemi, sociálními sítěmi a umělou inteligencí (bod 3).

- V rámci badatelského úkolu k tématu uhlíková stopa si žáci volí zdroje a způsob zpracování. Učitel/ka je vede k samostatné reflexi důvěryhodnosti informací a respektu k různým hodnotovým pozicím ve společnosti.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

8. Vedu žáky a žákyně k rozvoji charakteru, osvojování demokratických hodnot a k podpoře veřejných institucí a občanské společnosti, a to zejména tím, že dávám žákům a žákyním příležitost zažívat uskutečňování těchto hodnot ve výuce a životě školy.

- Učitel/ka spoluvytváří se žáky projekt obnovy veřejného prostranství. Žáci komunikují s radnicí, připravují výstavy, zapojují komunitu a reflektují své občanské role. Demokratické hodnoty nejsou jen obsahem, ale i procesem výuky.

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.3: Systematicky pečuji o své duševní zdraví a psychohygie.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Věnuji odpovídající pozornost sám/sama sobě; sleduji svůj psychický stav (i na základě reflexe, viz kompetence 2.5), vedle svého studia či práce věnuji odpovídající pozornost také svým fyzickým potřebám (spánek, strava, odpočinek, pohyb), jiným potřebám, osobním zájmům, vztahům a sociálním kontaktům.

2. Pojmenovávám svá očekávání, obavy a potřeby spojené s učitelskou rolí a aktivně s nimi pracuji. Umím je sdílet s druhými a říci si o pomoc.

- Učitel/ka EV/UV si pravidelně vytváří prostor pro vlastní obnovu – např. prostřednictvím pobytu v přírodě, tvůrčích aktivit nebo sdílení s kolegy. Vědomě vyvažuje náročnost environmentálních témat osobními zážitky naplnění a naděje.

- Po výuce o environmentální krizi sdílí učitel/ka pocity vyčerpání se supervizní skupinou. Vytváří si plán podpory a mění rytmus výuky tak, aby zůstával dlouhodobě motivovaný a stabilní v roli.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Při plánování a realizaci výuky kladu důraz také na rovnováhu mezi pracovním a osobním životem, využívám již hotové materiály a inspiraci od kolegů a kolegyně, přenáším odpovědnost a aktivitu na žáky a žákyně tam, kde je to možné, vhodné a podstatné pro mou psychohygienu.

- Učitel/ka plánuje výuku tak, aby žáci pracovali samostatně v týmech – např. při místním výzkumu. Výstupy si řídí sami, učitel/ka je spíš facilitátorem než „dirigentem“, čímž zajišťuje udržitelnost svého pracovního nasazení.

4. Při péči o své psychické zdraví aktivně a podle potřeby využívám dostupné prostředky, jako je kolegiální rozhovor, mentoring, intervize, supervize nebo jiná laická i odborná pomoc.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

5. Umím dlouhodobě sledovat stav svého psychického zdraví a vykonávat svou práci tak, aby to pro mne bylo dlouhodobě udržitelné a naplňující.